

з розпорядженням райдержадміністрації в порядку п.10 ст.20 Закону України "Про статус та соціальний захист громадян, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" як переселенцям із зони забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Рішенням суду скарга була задоволена, а дії посадової особи визнані незаконними. Такі справи розглядають в порядку глави 31-А ЦПК України та відносять до справ, що виникають з адміністративно-правових відносин. Як уже говорилося, в даному виді провадження відсутній такий інститут, як пред'явлення позову. Оскільки немає цивільно-правового спору, зацікавленою особою подається скарга на рішення, дії чи бездіяльність державних органів. На підставі ст. 248⁵ ЦПК України суд, встановивши при розгляді скарги наявність спору про право, який розглядається в порядку позовного провадження, залишає скаргу без розгляду та роз'яснює заявнику його право на пред'явлення позову на загальних підставах. Разом з тим громадянин може захистити своє право не тільки в судовому порядку, але й в адміністративному, шляхом звернення до вищої посадової особи або органу, по відношенню до того, чиї дії оскаржуються. У випадку, якщо дії державного органу або посадової особи будуть визнані судом незаконними, на них покладається обов'язок відшкодувати витрати, пов'язані із розглядом справи. Пленум Верховного Суду зазначив, що рішення суду про визнання неправомірними індивідуального чи нормативно-правового акта або окремої його частини, яке набрало законної сили, тягне за собою недійсність цього акта чи його частини з моменту прийняття, що необхідно зазначити в резолютивній частині рішення [2]. Рішення суду є обов'язковим до виконання та зобов'язує орган або посадову особу усунути допущені порушення, тим самим даючи можливість громадянину вільно здійснювати належні йому права. Про виконання рішення необхідно повідомити суд, що розглядав справу, та заявника. У випадку, якщо одного з учасників процесу не задовольняє рішення суду, він може оскаржити його до суду вищої юрисдикції.

Надійшла до редколегії 10.02.2000

Список літератури:

1. Стефанюк В. Судовий контроль за діяльністю органів державної влади. \Право України. 1998. №3. 2. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 грудня 1997 р. №13 "Про практику розгляду судами справ за скаргами на рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних, посадових і службових осіб у сфері управлінської діяльності, які порушують права та свободи громадян" \Вісник Верховного Суду України. 1997. №4(6)

Р.В. Бойко

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН У ДОГОВОРІ ДАРУВАННЯ (ЗА ПРОЕКТОМ ЦК УКРАЇНИ)

За умови, що Верховна Рада України провела друге читання проекту ЦК України, скоріш за все даний проект із змінами та доповненнями буде прийня-

тий, тому вже зараз доцільніше розглядати саме ті цивільно-правові норми, які містяться у Проекті ЦК, ніж у чинному ЦК.

Проект ЦК передбачає, що договір дарування може бути як реальним, так і консенсуальним (п.1 ст.765, за договором дарування одна сторона (дарівник) передає або зобов'язується передати у майбутньому іншій стороні (обдарованому) безоплатно майно у власність), тому, у свою чергу, виникає деяка різноманітність прав і обов'язків сторін за цим договором. Доцільно спочатку розглянути загальні для реального і консенсуального договору дарування права і обов'язки сторін. Якщо має місце зобов'язання обдарованого вчинити на користь дарівника будь-яку дію майнового або немайнового змісту, то договір не є даруванням, про що сказано у п.2 ст.765 Проекту ЦК, але не слід термін «безоплатність» розуміти зовсім буквально. Так, збереглася свого роду традиція, коли при даруванні колючо-ріжучих предметів потрібно повернути дарівникові символічну платню. Це не потрібно розглядати як зустрічну дію майнового змісту, а лише потрібно розуміти як данину марновірству. А, наприклад, при вражаючій нееквівалентності договору купівлі-продажу (продаж будинку за 1 грн.) будуть застосовуватися правила про удавану угоду.

Наступним обов'язком дарівника є повідомлення обдарованого про недоліки речі або - особливості, які можуть бути небезпечними для життя, здоров'я, майна як самого обдарованого, так і інших осіб (за умови, що дарівник про них знав). При невиконанні вищевказаного, якщо дарунком буде заподіяно шкоду, дарівник зобов'язується її відшкодувати (ст.768). А на обдарованого може бути покладений обов'язок вчинити певну дію майнового змісту або утриматись від її вчинення на користь третьої особи (передати грошову суму чи інше майно у власність, сплачувати ренту, надати право довгочасного користування дарунком чи його частиною, не пред'являти вимог до третьої особи про виселення тощо). Вимагати виконання цього обов'язку має право дарівник, а в разі його смерті, визнання безвісно відсутнім чи недієздатним - особа, на користь якої має бути виконаний цей обов'язок (ст.774). Не суперечить безоплатності та іншим умовам договору дарування, якщо такий договір буде укладено з покладенням на обдарованого певного обов'язку на користь дарівника. Наприклад, при даруванні житла дарівник залишає за собою право користування однією з кімнат. Виконання цієї вимоги обдарованим буде мати зустрічний характер щодо дарівника, але при цьому обдарований нічого «свого», що він мав перед укладанням договору дарування, не втрачає. Іншими словами, дарівник дарує житло з відсутністю права користування обдарованим однією з кімнат. З цього можна зробити висновок, що при обов'язковій безоплатності договір дарування може бути інколи взаємним, що ще можна назвати безпробуктовим зустрічним задоволенням. Специфічним лише для договору дарування є право дарівника зажадати скасування договору відносно нерухомих речей чи іншого особливо цінного майна у випадках, якщо обдарований умисно вчинив злочин проти життя, здоров'я, честі, гідності, власності дарівника, його батьків, дружини (чоловіка) та дітей, якщо через недбале ставлення обдарованого до речі, яка становить історичну, наукову, культурну цінність, ця річ може бути знищена (ст.777).

Виходячи із змісту всієї глави 54 «Дарування» Проекту ЦК, можна зробити висновок, що у будь-який час від даного договору і дарівник, і обдарований можуть відмовитися лише за взаємною згодою. В односторонньому ж порядку дарівник може відмовитися без згоди обдарованого, коли:

1) дарунок, зданий органам транспорту, ще не вручений обдарованому (за умови реальності договору) (п.2 ст.770);

2) консенсуальний договір не має відповідної форми (ст.769);

3) є обов'язок передати дарунок у майбутньому, але до його передачі майновий стан дарівника істотно погіршився (ст.772).

З наведених положень видно, що вони направлені на захист права власності на дарунок, який уже прийнятий обдарованим, що цілком справедливо з моральної точки зору також.

В односторонньому порядку (без згоди дарівника) відмовитися від дарунка і повернути його обдарований має право у будь-який час (п.2 ст.776) та за будь-яких умов за винятком, коли річ потребує догляду або особливих умов утримання та зберігання, наприклад, акваріумні рибки. У разі недодержання обдарованим цієї вимоги дарівник має право вимагати відшкодування йому витрат, які він мусив здійснити у зв'язку з поверненням дарунка і компенсації моральної шкоди.

Право обдарованого вимагати предмет дарування у дарівника за консенсуальною угодою (п.1 ст.773) є цілком зрозумілим, тому що спонукає дарівника на виконання даного раніше зобов'язання, але відповідальність дарівника за невиконання свого обов'язку, яка полягає у праві обдарованого на примусове витребування відповідної речі або компенсації її вартості, виглядає вразливою з точки зору моралі. Тому краще було б передбачити таке право обдарованого лише тоді, коли є про це пряма вказівка в письмово оформленому договорі дарування, незазначення якої звільнило б дарівника від відповідальності за невиконання зобов'язання.

Надійшли до редколегії 24.03.2000

А.А.Сергеев

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА АВТОМОБІЛЬ НЕРЕЗ ДОВІРЕНІСТЬ

Кількість автомобілів, які знаходяться в приватній власності неухильно зростає. Треба очікувати, що з переходом до справжніх ринкових відносин, коли праця громадян буде сплачуватись аналогічно тому, як вона сплачується в економічно розвинутих країнах, кількість автомобілів у власності громадян буде зростати ще більше. Автомобільний ринок час від часу стає все більш насиченим.

Автомобіль є одним із значних об'єктів приватної власності, тому існує певний порядок придбання, користування та розпорядження автомобілем.

Власнику автомобіля належить право володіння, користування та розпорядження ним в межах, зазначених законом (Закон "Про власність"). Під пра-